

ŞƏXSİYYƏT VƏ ONUN FORMALAŞDIRILMASI: SOSIAL-PSIXOLOJİ MƏSƏLƏLƏR

Ramiz Əliyev,
*ADPU-nun kafedra müdiri,
psixologiya üzrə elmlər doktoru, professor*

Açar sözlər: təhsil, dəyərlər, qloballaşma, davranış, inkişaf, motivasiya, həyatın mənası.

Ключевые слова: образование, ценности, глобализация, поведение, развитие, мотивация, смысл жизни.

Key words: education, care virtues, globalization, behavior, development, motivation, life meaning.

Tarixən olduğu kimi, müasir dövrdə də şəxsiyyətin formalaşması onun bilik, bacarıq və qabiliyyətləri, şəxsi keyfiyyətləri, mədəni səviyyəsi cəmiyyət üçün ləyaqətli vətəndaş kimi inkişaf etdirilməsi ilə vəhdətdə götürülür. Tarixi proseslərin dinamikası müxtəlif sosial şərait yaradır, başqa sözlə, ictimai-iqtisadi və istehsal münasibətlərinin daim dəyişməsi də şəxsiyyətin formalaşmasına təsir edir.

Dünyada insan haqları, demokratiya və humanizmlə bağlı iki bir-birinə əks mövqe mövcuddur. Birinci, mövqe ondan ibarətdir ki, azadlıq, insan haqları konkret mədəni-tarixi şəraitdən, inkişaf səviyyəsi, milli xüsusiyyətlərdən asılı olaraq götürülməlidir. İkinci mövqeyə görə, insan haqları, azadlıq universaldır və bütün ölkələr, xalqlar üçün vahid qaydaya əsaslanmalıdır.

İqtisadi, siyasi dəyişiklik, eyni zamanda sosiomədəni dəyişikliyə səbəb olur. Bu isə müəyyən qədər çətinliklə nəti-

cələnir. Həyat insanın özünə və başqalarına münasibət baxımından şəffaflığını itirir, sanki həyat onlar üçün arlaşılmaz və tanınmaz olur. İnsanlar tədricən yeni model, dəyərlər sistemi yaratmağa, ona uyğunlaşmağa, özünüreallaşdırma və özünüdəyərliyə başlayırlar.

Təcrübə göstərmişdir ki, insanın həyata identifikasiyasının itməsi onun xarici mühitin təsirinə adekvat cavab verə bilməsinə səbəb olur. Belədən insan az qala öz "MƏN"-ini itirir, özünü necə aparmaqda çətinlik çəkir. Hesab edir ki, həyat onun istək və tələblərinə cavab vermir, o, başqaları tərəfindən düzgün qiymətləndirilmir. İnsanlara elə gəlir ki, ətrafdakılar, hətta yaxın adamlar onu düzgün başa düşmür, dərk etmirlər. Nəticədə o özü üçün də yadlaşır. Belə psixoloji halət zamanı insanda inamsızlıq, ümidsizlik, həyəcanlanma, depressiya və psixoz güclənir.

O da faktıdır ki, mühitə identifikasiya sosiallaşma prosesində baş verir və əsasən

iki səbəbdən: kəskin psixi dəyişiklik və sosial mühitin sürətli dəyişilməsi səbəbindən pozula bilər.

70 illik sovet rejimində insanın formalaşdırılması yalnız məktəbin vəzifəsi hesab olunurdu. Çünki dövlətin siyasətini, sovet adamı formalaşdırılmasını yalnız dövlət tərəfindən idarə olunan, vahid sistemi olan məktəb həyata keçirə bilirdi. Sonrakı dövrdə bu vəzifələrin bir qismi valideynlərin, ailənin üzərinə qoyuldu.

Düzdür, ailə təlim-tərbiyə prosesindən kənarda qala bilməz, bununla belə, hesab edirik ki, məktəb də daha məsuliyyətlə öz işinə yanaşmalıdır, xüsusilə tərbiyə sahəsində.

Beləliklə, istər cəmiyyətdə, istərsə də şəxsi həyatda köklü və sürətli dəyişikliklər baş verir. Avropa standartlarına uyğun bir sıra davranış formaları vardır ki, bunlar tədricən Azərbaycanda da öz dayaqlarını tapmaqdadır. Bu, əsasən, gənc azərbaycanlılara aiddir. Onların davranışında Qərb işgüzarlığına aid olan keyfiyyətlər təşəkkül tapmaqdadır. Onların dəyər və davranış formaları üçün praktik işgüzar stil, hərəkət və ünsiyyətində qəbul olunmuş normalara dəqiq əməl etmək, müasir texniki avadanlıqlardan bacarıqla istifadə etmək və s. xarakterikdir.

Qloballaşan dünyada, o cümlədən Azərbaycanda cəmiyyət həyatında köklü dəyişikliklərin getdiyi və getdikcə dərinləşən proseslərin baş verdiyi artıq heç kəsə şübhə yeri qoymur. Son dərəcə sürətli dəyişikliklər, informasiyanın sürətli axını, sosial şəbəkələr, texnikanın inkişafı, beynəlxalq əlaqələrin güclənməsi, həyatı qaydaların dəyişməsi insan psixikasına, qarşılıqlı münasibətlər sistemində ciddi təsir göstərir. Azərbaycan üçün bu köklü dəyişikliklər, qloballaşma, dünyanın sürətli inkişafından geridə qalmamaq cəhdi və bu sahədə böyük uğurlar qazanılması, sosial, iqtisadi sahədə

oldu olunan nailiyyətlər və cəmiyyətə və kəskin qütbləşmə, asosial davranışın güclənməsi, nosillər arasındakı anlaşmazlıq, gender problemi və s. günün reallığıdır. Və bu vəziyyət şəxsiyyət probleminə, insan amilinə yenidən nəzər salmağa, yəni dövrün tələblərinə cavab verə bilən şəxsiyyətlər formalaşdırmağa sövq edir. Bütün bunlar isə təhsili cəmiyyət həyatının mərkəzinə qoyur.

Göründüyü kimi, mənəvi əxlaqi dəyərlərə sahib olan şəxsiyyətlərə ondan da çox ehtiyac yaranır. Bu heç də yenilik deyil ki, təlim və tərbiyə vəhdətdə olmalıdır. İndi yalnız insanın yaşadığı mühit deyil, insanın özü də dəyişib. İndi onun maraqa dairəsi, tələbatları, mənəvi-əxlaqi dəyərlərə münasibəti dəyişib. İndi təhsil sistemində kəskin şəkildə özünü göstərən problemlər heç də təhsilin, biliyin səviyyəsinin aşağı düşməsi, mənəvi və aqli inkişaf sahəsində aşınmaların olması ilə məhdudlaşmır. Problem ondadır ki, çox vacib olan və cəmiyyətin mənəvi, intellektual dəyəri sayılan mədəni səviyyə aşağı düşür. Bütün bunlar isə şüarlarla yox, insanın özünüfəallaşdırmasını, özünüdəyərliyi təmin edə bilən sistemin yaradılması ilə mümkündür. Yeni təhsil bütöv, tam sistemdir. Ailədən, uşaq bağçasından, məktəbdən, ali məktəblərə qədər və kadr hazırlığından keçir. Təhsilin başlıca məqsədi insana bacarıqlarının, qabiliyyətlərinin imkan verdiyi səviyyədə həyatda öz yerini tutmasına kömək göstərməkdir.

Psixoloq və sosioloqların fikrinə əlverişli ətraf mühiti o qədər dəyişdirmişdir ki, bu mühitdə yaşaya bilmək üçün indi insanlar özləri dəyişməyə məcbur olmuşlar.

Yeni təhsil sistemində başlıca vəzifələrdən biri də cəmiyyətin inkişafının mühüm komponenti olmaqla təhsilənləri real şəraitə hazırlamaqdır. Lakin bu gün klassik pedaqoqların paradigmaları, ənənəvi təhsilin məzmun və formaları mövcud

tələblərə hələ tam uyğunlaşmamışdır. Vaxtilə elmi biliklərin sahələrə ayrılması, differensiasiyası faydalı hesab olunurdusa, onlar yaradıcı təfəkkürə, kreativ düşüncəyə imkan verirdisə, indi bu forma müəyyən qədər səmərəliliyini itirib. Ümumi və xüsusi bilik və vərdislər təhsilalanların nəinki məhsuldar fəaliyyətini, inkişafını təmin etməli, eyni zamanda onlara özünütəkmilləşdirməyi, yaxın və uzaq məqsədi müəyyənləşdirməyi, onun səmərəli həlli yollarını tapmağı öyrətməlidir.

Qeyd etmək lazımdır ki, müasir dövrdə global böhran yalnız ekologiyani, iqtisadiyyatı əhatə etməklə məhdudlaşmır, o həm də məənvi-əxlaqi dəyərlərə ciddi təsir göstərir. Məhiyyətə müasir sosisum, demək olar ki, bütün parametrlər üzrə dəyişmişdir. İndi bizim elmimizin, təhsilimizin qarşısında duran vacib məsələlərdən biri də müasir insanın, onun düşüncə və həyat tərzinin dərk olunması ilə bağlıdır. Müasir insanlar yeni tip təfəkkürün, şüurun, özünüdərkən daşıyıcılarıdır. İndi insanlar öz hüquqlarını daha çox tələb etdikləri halda vəzifə və borclarını sanki unudurlar. İndi motivasiya-tələbat sferasında gənclərdə maddi təminat, əyləncə, sərbəstlik, ətraf mühitə, insanlara biganəlik artır.

Hazırda tam mənası ilə dərk olunmayan yeni tarixi şərait antropogen sivilizasiya, informasiya sivilizasiyası və s. adlandırılmasından asılı olmayaraq müəyyən mənada insanları oxşar tələ ilə üzləşdirir. Başqa sözlə, indi dünyada insan həyatının bütün sahələrində ciddi transformasiya, dinamik sosisomadəni proseslər gedir. Nəticədə milli-məənvi dəyərlərdə deformasiya baş verir. Digər xalqların, millətlərin Avropa dəyərlərinə uyğunlaşması üçün bütün vəsitələrdən istifadə olunur. Hətta məşhur amerika sosioloqu S.F. Xantinqton "sivilizasiyaların toqquşmasından" bəhs edərkən bunun nəinki mümkün olmadığını, əksinə,

ciddi fəsadlar törədə biləcəyini qeyd edir.

Diqqəti cəlb edən məsələlərdən biri də uşağın sosiallaşması və psixi sağlamlığı məsələsidir. Burada valideynlərin, böyüklərin münasibəti, uşağa qarşı sevgisi mühüm rol oynayır. Müasir dövrdə böyüklərin, valideynlərin uşağa qarşı diqqəti, xüsusən sevgisi azalıb. İndi atasız doğulan, küçəyə atılan, valideynlərini (xüsusən ataları) uzun müddət görə bilməyən uşaqların sayı artır. Yeniyyətlərin aqressiyası, deviant davranışa meyilliliyi çoxalıb. Bunun səbəblərini yeniyyətlər özləri belə ifadə edirlər: "Evdə bir, məktəbdə başqa mühit, televiziya da isə tamamilə fərqli şeyləri görürük". Belə fərqli mühit, fərqli standartlar, təbii ki, özünütəmədiyə cəhd edən yeniyyətlərə ciddi təsir göstərir və göstərir də. Bütün bunlar öz növbəsində təbiiyə təsir edir.

Hazırkı təhsil islahatlarında diqqət yetirilən məsələlər təlimə yönəlib. Unutmaq olmaz ki, təlim və tərbiyə vəhdətdədir. Birində uğur qazanıb, digərində uğursuzluğa düşmək mümkün deyil. Təhsil qrupu birinci vəzifəsi ləyaqətli şəxsiyyətlər formalaşdırmaqdır. Tərbiyəsində, mənaəviyyatında naqislik olan şəxslər ləyaqətli vətəndaş ola bilməzlər. Təəssüf ki, indi təhsil sistemində sosiallaşma, tərbiyə, bir sözlə, tərbiyənin fəlsəfəsi məsələlərinə lazımcına diqqət yetirilmir. İctimai nəzarət, böyüklərin uşaqlar qarşısında məsuliyyət hissi azalıb. Hələ məktəbəqədər yaş dövründən başlayaraq uşaqlar 20 il əvvəlki yaşlılarından fərqli olaraq ətraf aləmi fərqli şəkildə qavrayırlar. Onların məkan qavrayışı dəyişib. İnternet, televiziya güclü şəkildə onların həyatına daxil olub. İnformasiya axını, məkan və zamanın dəyişməsi uşaqlarda stress yaradır.

Psixoloji tədqiqatlar göstərir ki, məktəbəqədər yaş dövründə psixi inkişafın, motivasiya-tələbat sferasının əsasını ünsiyyət təşkil edir. Burada valideynlər (xüsusən ana), böyük bacı və qardaşlar mühüm rol oy-

nayır. Ailədə uşaqların sayı kəskin şəkildə azalıb. Valideyn-övlad münasibətlərində ciddi dəyişiklik baş verir. İlk növbədə diqqəti cəlb edən odur ki, sanki valideynlərin uşaqlara qarşı diqqət və nəvəsi, ünsiyyət saxlamaları azalıb. Bir çox hallarda valideynlər özləri internetə, televiziya daha çox aludəçilik göstərirlər, nəinki uşağa. İndi həyətlərdə yaşlıların oynadığı, əyləndiyi, ünsiyyətdə olduğu vəziyyətlərə az rast gəlinir.

İndi qəbul edilməsi mümkün olmayan bir tendensiya başlanıb. Dünyanın əksər psixoloqlarının qəbul etdiyi bir həqiqət var məktəbəqədər yaş dövründə uşağın aparıcı fəaliyyət forması oyundur. Oyun psixi və fiziki inkişafın əsasını təmin edir. Bəs nə baş verir? Məktəbəqədər təhsil müəssisələri sanki bir-biri ilə bəhsə girərək, intellektdən, bir neçə dil öyrətməkdən, musiqidən və s. danışmaqla dünya standartlarından bəhs edirlər. Tədris proqramlarında yalnız təlim məsələləri öz əksini tapır.

Vəziyyət yeniyyətləyə yaş dövrü ilə bağlı bir qədər də mürəkkəbdir. Bu yaş dövründə sosiallaşma, ünsiyyətə girmək tələbatı daha da aktuallaşır. Problem odur ki, yeniyyətlərin bu tələbatını ödəyə biləcək strukturlar, demək olar ki, yox vəziyyətdədir. Beləcə qeyri-formal qruplar yaranır və ya canlı ünsiyyət internetlə əvəz olunur.

Valideynlərin məktəbə münasibətində kəskin dəyişiklik açıq-aydın hiss olunur. Heç kəsə sirr deyil ki, pedaqoji ali təhsil müəssisələrinə qəbul olanların böyük əksəriyyəti heç də öz arzularına uyğun olaraq bu sahəyə gəlmirlər. Onların çoxu ya daha "nüfuzlu sahəyə" düşə bilməyənlər, yaxud da tam orta məktəbi zəif oxuyanlardır. Tələbələrin bir qismi təhsili başa vurduqdan sonra başqa sahədə işləmək arzusunda olduqlarını bildirirlər. Çox az qisim tələbə gələcəkdə müəllim olmaq istəyini qeyd edir. Hələ vaxtilə Bismark deyirdi: "Mühəribədə

generallar yox, məktəb müəllimləri qələbəni təmin edir". Bu, cəmiyyət həyatında, dövlət həyatında müəllimlərin necə mühüm rol oynadığını bir daha göstərir.

Məktəblilərin psixi inkişafına, təfəkkür tərzinə təsir edən amillərdən biri də kompyuterdır. Amerika psixoloqu S.C.Xarrisin maraqlı bir deyimi var: "Qorxulu orası deyil ki, vaxt gələcək kompyuter insan kimi fikirləşəcək. Qorxulu olan odur ki, vaxt gələcək insanlar kompyuter kimi düşüncək".

Pedaqog və psixoloqların qarşısında duran mühüm vəzifələrdən biri də televiziyanın, kompyuterin insanlara, xüsusən məktəblilərin şüuruna, davranışına təsirini öyrənməkdən ibarətdir. Hələlik məlum olan odur ki, bunların pozitiv təsiri qədər də neqativ təsirləri vardır. İnternet və televiziyanın təsiri ilə uşağın, yeniyyətlə və gənclər yalnız real aləmdən uzaq düşümlər, həm də onlarda sosial normalara biganəlik, aqressivlik, deviant davranış özünü göstərir. İnternet asılılığı çoxsaylı saytlardan istifadəyə səbəb olur və bu saytların heç də hamısı xeyirxahlıq məqsədi ilə yaradılmayıb. Onların arasında zərərli olanlar da var. Bunların nəticəsi olaraq şəxsiyyətin formalaşmasında yeni istiqamətlər təzahür edir. Nəticədə yeniyyətlə və gənclərdə özünümüdafiə kompleksı yaranır.

İndi şagirdlərin daha çox intellektual inkişafına, daha çox bilik əldə etmələrinə, bir sözlə, onların beyninin biliklərlə doldurulmasına çalışılır. Bunu valideynlər də istəyir. Təbii, bilik qazanılması, onun bacarığa çevrilməsi vacibdir, lakin bu biliklər realıqda istifadə olunurmu? İndi təhsillə mədəni səviyyə arasında bağlılıq az qala itir.

Əgər XIX-XX əsrlərdə təhsilli adam həm də geniş dünyagörüşü, mədəni səviyyəsi olan şəxs idisə, indi bunu söyləmək çətindir. Onlar cəmiyyətin digər üzvləri üçün nümunə olmaq funksiyasını itirməkdədirlər.

Məlumdur ki, təhsil sisteminin strukturunu, məzmununu, forma və metodlarını dəyişdirmək son dərəcə mürəkkəb bir prosesdir. Veriləcək biliyin həcmi, onların mənişədilməsi yolları və s. aktual olaraq qalır.

Cəmiyyət bütöv bir orqanizmdir. Əgər insan bədənində üzvlərdən biri sıradan çıxarsa, bədən məhv olur. İnsan acdırsa, onun yalnız mədəsi yox, həm də başı ağrıyır, bədən süstləşir. Yəni problemlər kompleks həll olunmalıdır. Yalnız təhsil sisteminə ayrılıqda götürülmüş halda uğur qazanmaq mümkün deyil.

İndi milli-mənəvi, əxlaqi dəyərlər başlıca məsələ olmalıdır. Təhsil özü də mədəni-tarixi əsaslara söykənməlidir. Bu, heç də yaşlı nəslin sosiomədəni təcrübəsinin, dünyagörüşünün mexaniki şəkildə gənc nəsə ötürülməsi mənasında başa düşülməməlidir. Bunlarla yanaşı, dövrün tələblərinə uyğun fəal, çevik, yaradıcı təfəkkürə malik şəxsiyyətlər formalaşdırılmalıdır. Bu isə fasiləsiz təhsil, özünü-təhsil, özünü-əlləşdirmə, özünü-təşdiq sayəsində mümkünür.

Cəmiyyət həyatının realıqları və insana verilən yeni tələblər, başqa sözlə, yeni insanın formalaşdırılması təhsil sisteminə də yeni strategiyanın qurulmasını tələb edir. Təhsil elə qurulmalıdır ki, şəxsiyyətin sosiallaşmasını təmin edə bilsin. Bunun bir yolu da şagirdləri yalnız sinif otaqlarında deyil, ondan kənarda kollektiva, kollektiv tərbiyəyə, kollektiv vasitəsilə tərbiyəyə alısdırmaqdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 24 oktyabr 2013-cü il tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilən "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nda göstərilir ki, strateji istiqamətlərdən biri də "təhsil sahəsində insan resurslarının müasirləşdirilməsini nəzərdə tutur". Göstərilir ki, təhsil prosesində əldə olunan bilik və

bacarıqlar, həmçinin etik-əxlaqi norma və dəyərlər hər bir təhsililənin cəmiyyətin layiqli üzvü olması üçün lazımı şərait yaradır.

Göründüyü kimi, strategiyada başlıca hədəf insandır, onun inkişafıdır və nəticədə bütövlükdə cəmiyyətin mədəni səviyyəsinin yüksəldilməsidir. Bunların həyata keçirilməsi isə elm və təhsilin vəhdətdə fəaliyyətindən asılıdır.

İndi təhsil sferasında tez-tez işlənən fikirlərdən biri də "hafizə məktəbindən" "təfəkkür məktəbinə" keçilməsi ilə bağlıdır, biliyin bacarığa çevrilməsi fikridir. Realıqda isə əksinədir. Təhsilin bütün pillələrində testləşdirmə ön plana keçib. Şagird və tələbələr öz fikirlərini yazılı şəkildə ifadə etməkdə çətinlik çəkirlər. İlbəil aqressiya, narkomaniya, deviant davranış, stress, psixoz, nevroz kimi pozuntuların faizi artır. Bəs, bunların böyüyən nəslin şəxsiyyət kimi formalaşdırılmasına dəxli yoxdur?!

Yaxşı olar ki, filosoflar, tarixçilər, sosioloqlar, psixoloqlar, pedaqoqlar və fizioloqlardan ibarət işçi qrupu yaradılsın. Uşaq, yeniyetmə və gənci hissələrə ayırıb hər bir elm sahəsinin özünə aid olanı öyrənməsi səmərəsiz yoldur. Çünki yeniyetmə də, gənc də, uşaq da vahid orqanizmdir və onlar bu elmlərin hamısının birgə gəldiyi nəticələrə əsaslanaraq öyrənilməlidir. Söhbət yalnız ictimai-tarixi prosesin bugünkü vəziyyətindən yox, həm də sonrakı inkişaf istiqamətlərini proqnozlaşdırmaqdan gedir. Proqnozlaşdırma cəmiyyətin və insanın inkişaf tendensiyaalarına əsaslanan nəzəriyyə və metodologiyanın işlənilib hazırlanmasına əsaslanmalıdır.

İndiki uşaq və gənclər 20 il əvvəlki həmyaşdlarından xeyli fərqlənilir. Təhsil də, elm də yeniyetmə və gənclərin ətraf mühiti, özlərini, başqalarını necə qavrayıb dərk etdiklərini nəzərə almalıdır. Qədim bir ingilis məsəli var: "Atı zorla çaya apara

bilsənsən, lakin onu su içməyə məcbur edə bilməzsən".

Ayındır ki, çoxplanlı, mürəkkəb bir fəaliyyət sahəsinə birdən-birə, həm də asanlıqla həyata keçirmək mümkün deyil. Amma düzgün istiqamət, tədricən, sistemli şəkildə görülmə işlər öz müsbət nəticəsini verməlidir. Təhsilin, psixoloji-pedaqoji elmlərin qarşısında qoyulan məqsəd ayındır. Biz kreativ təfəkkürə, yaradıcı təxəyyülə, milli-mənəvi dəyərlərə, yüksək mədəniyyətə sahib olan layəqətli vətəndaşlar formalaşdırmaq istəyirik.

Rəyçi: prof. F.Rüstəmov

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası". // Azərbaycan məktəbi, 2013, №5.
2. "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nın həyata keçirilməsi ilə bağlı Fəaliyyət Planı". // Azərbaycan məktəbi, 2015, № 1.
3. Rüstəmov F. "Psixoloji xidmətin təşkili məsələləri" kitabı haqqında. Bakı: ADPU-nun nəşri, I buraxılış, 1997, səh. 167-170.
4. Əliyev R. Şəxsiyyət və onun formalaşmasının əsasları. Bakı: Araz, 2000.
5. Əlizadə Ə. Müasir Azərbaycan məktəbinin psixoloji problemləri. Bakı: Ozan, 1998.
6. Гасанова Л. О некоторых актуальных вопросах современного образования. // Azərbaycan məktəbi, 2013, № 1.
7. Гаджиев К. Геополитика: история и современное состояние дисциплины. // Полс, 1996, №2.

8. Геллер Э. Нации и национализм. М.: Прогресс, 1991.

9. Ионин Л. Социология культуры: путь в новое тысячелетие. М.: Логос, 2000.

10. Хайнрихсон С. Столкновение цивилизации // Полс, 1994, №1.

R.Алиев

Личность и ее формирование: социально-психологические задачи

Резюме

В статье автор дает характеристику состояния детей и подростков в современном азербайджанском обществе и в этом свете ставит проблемы организации образования как важнейшего компонента развития общества. Показана исчерпанность классической педагогической парадигмы, что проявляется в неэффективности многих традиционных форм образования. Обсуждаются проблемы отношения общества к детству, влияния Интернета на отношение школьников к учебе.

R.Aliyev

Personality and its formation socio-psychological issues

Summary

In the article the author characterizes children and teenagers in the existing society and emphasizes organizing of educational problems as an important factor. It is noted that classical pedagogical paradigm is exhausted which is noticed in irrationality of forms and content of traditional education. The attitude of society to children and the impact of internet on the children's education are also discussed here.